

Halka Açık Şirketlerin Sürdürülebilirlik Raporları Analizi: Borsa İstanbul'da Bir Uygulama*

Ebru SAYGILI**

Seher GÖREN YARGI***

Deniz ERGİNER****

ÖZ

Sürdürülebilirlik kavramı, çevre, turizm ve mimari alanlarının yanı sıra işletmelerde ve ekonomide sürekli olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye'de faaliyet gösteren ve BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan işletmelerin sürdürülebilirlik raporları, Küresel Raporlama Girişimi Rehberi'ne dayanarak ekonomik, çevre ve sosyal kategorilerinde incelenmiştir. Çalışmanın amacı, işletmelerde sürdürülebilirlik ile ilgili kavramların ne ölçüde açıklandığının belirlenmesidir. Çalışmada BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketlerin sürdürülebilirlik raporları Nvivo programı ile içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiş ve BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketlerin sürdürülebilirlik kavramını nasıl raporladığına ilişkin analiz sonuçları değerlendirilmiştir. Ekonomik sürdürülebilirlikte en çok değinilen unsur ekonomik performans, çevresel sürdürülebilirlikte ürün ve hizmetler, sosyal sürdürülebilirlikte ise istihdam ile iş sağlığı ve güvenliği olmuştur. Ayrıca çalışma kapsamındaki regresyon sonuçlarına göre, firma yaşı ve çalışan sayısı arttıkça şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarının içeriği de daha kapsamlı hale gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Küresel Raporlama Girişimi (GRI), BIST Sürdürülebilirlik Endeksi, Firma Yaşı, Firma Büyüklüğü

JEL Sınıflandırması: F65, M10, M40, M42, M49, O16, P45

An Analysis of Sustainability Reports of Public Companies: Evidence From Borsa Istanbul

ABSTRACT

The concept of sustainability is continuously used in the environment, tourism, architecture, businesses and economy. In this study, the sustainability reports of public companies listed in BIST Sustainability Index are analysed under economic, environment and social categories identified by in the Global Reporting Initiative Reporting Guide. The aim of the study is to determine the disclosure practices of listed companies about sustainability issues. The sustainability reports of companies listed in BIST Sustainability Index are analysed with content analysis using Nvivo software programme and the result of the analysis are evaluated. The results of the study indicated that the most highlighted issues are as follows; in economic sustainability economic performance, in environmental sustainability products and services, in social sustainability employee and, health and safety issues. Further, the results of the regression analysis indicate that as the firm age and number of employees increase firms issue more comprehensive sustainability reports.

Key Words: Sustainability, Global Reporting Initiative (GRI), BIST Sustainability Index, Company Age, Company Size

JEL Classification: F65, M10, M40, M42, M49, O16, P45

*Bu çalışma Deniz Erginer'in yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

**Dr. Öğr. Üyesi, Yaşar Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finans Bölümü, ebru.esendemir@yasar.edu.tr, ORCID bilgisi: 0000-0002-0458-8740

***Ar. Gör., Yaşar Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finans Bölümü, seher.goren@yasar.edu.tr, ORCID bilgisi: 0000-0002-0475-9888

****denizerginer@gmail.com, ORCID bilgisi: 0000-0003-3825-4631

(Makale Gönderim Tarihi:01.08.2019 / Yayına Kabul Tarihi:08.08.2020)

Doi Number: 10.18657/yonveek.599794

Makale Türü: Araştırma Makalesi

GİRİŞ

Sürdürülebilirlik kavramı, kapsamlı bir şekilde yazılmış olan Brundtland Raporu'ndan (1987) sonra oldukça gelişmiştir. Zaman içerisinde sürdürülebilirlik kavramının yaygınlaşması ve günümüzde kullanılması amaçlanmıştır. Kısa ve öz tanımıyla sürdürülebilirlik; sürekliliğin gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayarak devam etmesi ve kısıtlanmadan daimi olabilme özelliğini korumasıdır. Sürdürülebilirlik kavramının tarihsel geçmişine bakıldığında ise, 1960'lı yıllara dayandığı görülmektedir. Nitekim 1960'lı yıllardan itibaren uzmanlar, çevre ve çevre duyarlılığına karşı dikkat çekmişlerdir. 1972 yılında, Roma Kulübü tarafından "Büyümenin Sınırları" adında bir çalışma yayınlanmıştır. Bu çalışmada amaç, sorunları en aza indirmek ve denetim olmadan gerçekleşen büyümenin son bulmasını sağlamaktır. Bu çalışma "Sıfır Büyüme Raporu" olarak rapor haline getirilmiş, her ülkede farklı çalışmalar başlatmış ve ekonomik gelişimi, sanayi sürecini, çevreyi koruma politikasını başlatmıştır (Tekeli, 2001: 2).

20. yüzyıldan 21. yüzyıla kadar devam eden sürdürülebilirlik kavramının günümüz ve gelecek kuşakların ortak kaygılarını içermesi, birçok akademik ve uygulamalı araştırmalara konu olması sonucunu doğurmaktadır. Kavramsal tanımı ele alındığında sürdürülebilirlik, kaynakları kullananların bugünden gelecek neslin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için eylem ve faaliyetlerini düzenlemelerini içermektedir. Bu şekilde, başta şirketlerin çevre içerisindeki sürdürülebilirlik değerlerini gözetim altına alarak sosyal adalet ve ekonomik refah sağlanması amaçlanmaktadır (Ağca, 2002: 1).

Sürdürülebilirlik ile ilgili şirket açıklamaları daha önceden faaliyet raporları (Esendemirli, 2014: 1) ve kurumsal sosyal sorumluluk raporlarında (Saygılı ve Öztürkoğlu, 2017: 1) yer alırken; daha sonra ayrı bir rapor olarak şirketlerin web-sitelerinde yer almaya başlamıştır (Esendemirli ve Saygılı, 2014: 117).

John Elkington 1997 yılında raporlama sistemini yeni boyutlara ulaştırmış ve bu sisteme "Üçlü Sorumluluk Raporlaması" adını vermiştir (Aras vd., 2018: 47). Elkington tarafından geliştirilen ve Üçlü Sorumluluk olarak adlandırılan sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlar günümüzde sürdürülebilirliğin sağlanması için bir arada ele alınmaktadır (Elkington, 2013: 23). Başka bir ifadeyle, tüm sistemler (ülkeler, işletmeler veya bireyler), sürdürülebilirliği sağlamak için bu üç boyutu bir arada değerlendirmek ve karşılıklı ilişkileri analiz etmek zorundadır. Ancak bu analizlerin yapılabilmesi için belli prensipler doğrultusunda oluşturulmuş olan standartlara ihtiyaç duyulmaktadır. Nitekim bu gereksinim sürdürülebilirlik raporlarının oluşmasına neden olmuştur. Bu sonuç paydaşların ve menfaat sahiplerinin işletmelerle ilgili bilgi edinme ve karar verme süreçlerini etkilemektedir. Sürdürülebilirlik raporları ile işletmelerin ekonomik, çevresel ve sosyal göstergeleri irdelenerek, sürdürülebilir uygulamalarını belli bir prensibe göre yapmaları ve paydaşlarına gerekli bilgi verebilmeleri ve bu şekilde onların da en doğru bilgiyi edinmeleri amaçlanmaktadır (Tekeli, 2001: 2).

Küresel Raporlama Girişimi (GRI-Global Reporting Initiative), sürdürülebilirlik raporları arasında en çok kullanılan raporlama sistemidir. Bu

raporlama sistemi ile söz konusu raporlar dünya çapında en güvenilir, tutarlı ve herkes tarafından uygulanabilir hale getirilmekte ve belli standartlarla raporlama yapılmaktadır. Bu raporlama biçimi, raporlama ilkeleri ile birlikte, işletmelerin sürdürülebilirlik performanslarını ölçüp, onları raporlayabilmeleri için tüm ana detayları göstermektedir (GRI, 2013).

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de Borsa İstanbul (BIST) Sürdürülebilirlik Endeksi’nde yer alan ve GRI ilkelerine uygun olarak sürdürülebilirlik raporlarını hazırlayan işletmelerin, ekonomik, çevre ve sosyal sürdürülebilirlik bildirelerinin incelenmesi ve sonuçlarının analiz edilmesidir. Özellikle GRI raporlama dahilinde sürdürülebilirlik çalışmalarını paydaşlarına açık hale getiren işletmelerin, paydaşları ortak noktada birleştirecek olan misyon ve vizyon bildirelerine bu düşünce sistemini yansıtılabilmeleri, sürdürülebilirlik raporlarının ve ilkelerinin önemli ölçüde artıp küresel çapta gelişmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırmayla, işletmelerin var oluş nedenleri, gelecekte sürdürülebilirlik kavramını hangi boyutlarda ele aldıkları ve nasıl bir pozitif etki yaratmayı düşündükleri ortaya konmak istenmektedir.

Çalışma dört bölüme ayrılmış olup, ilk bölümde sürdürülebilirlik kavramı ve raporları açıklanmıştır. İkinci bölümde, sürdürülebilirlik raporlarına yönelik literatür taraması yapılmış ve çalışmalar incelenmiştir. Üçüncü bölüm araştırmaya ayrılmış olup, BIST’de işlem gören ve sürdürülebilirlik raporlarına yer veren firmalar ile ilgili gerekli analizler yapılmıştır. Dördüncü bölümde ise sonuçlar değerlendirilmiştir.

I. LİTERATÜR TARAMASI

Türkiye’de ve dünya çapında, şirketlerin sürdürülebilirlik raporları analiz edilerek literatürde birçok çalışma ortaya çıkarılmıştır. Hoştut (2014), saygın nitelikte işletmelerin sürdürülebilirlik raporlarını içerik analizi yöntemiyle inceleyerek işgücü, yönetim ilişkileri, iş sağlığı ve güvenliği, eğitim, ayrımcılık, çocuk işçiliği, güvenlik uygulamalarını irdelemiş ve şirketlerin sosyal performanslarının yaklaşımlarını ve uygulamalarını tespit etmiştir. Bu çalışmanın sonucunda, şirketlerin ekonomik faaliyetlerini yerine getirirken, sosyal paydaşlarını da göz ardı etmediği anlaşılmıştır.

Ertan (2018), 2015-2017 yılları arasında 120 işletme tarafından yayınlanmış olan 391 adet sürdürülebilirlik raporlarını incelemiştir. Yapmış olduğu çalışmaya göre, Türkiye’de yıllar itibarı ile yayınlanan sürdürülebilirlik raporlama sayılarında artış meydana geldiği görülmektedir. Türkiye’de sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanmasında en yaygın olarak kullanılan rehber, GRI tarafından oluşturulan rehberdir. Yapılan çalışmada yüksek uygulama seviyesinde hazırlanmış rapor sayısının az olduğu da tespit edilmiştir. Gençoğlu ve Aytaç (2016), BIST Sürdürülebilirlik Endeksi’nde yer alan işletmelerin yıllık faaliyet raporlarını inceleyerek sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik konusunda şirketlerin yapmış olduğu uygulamaları analiz etmiştir. Yapılan çalışma ile kurumsal sürdürülebilirlik ve entegre raporlama literatürüne dayanılarak kavramsal analiz yapılmış ve Türkiye’de faaliyet raporlarının hazırlanmasındaki aşamalar analiz edilmiştir.

Yavuz (2010), sürdürülebilirlik ve boyutlarını günümüzde işleniş haliyle irdelemiş, ekonomi kısmında yer alan sürdürülebilir kalkınma kısmını incelemiş ve sürdürülebilirliğin daha da geliştirilip değerlendirilmesi konusunu ele almıştır. Çalışmasında yazar, üretim faaliyetleri kısmının sürdürülebilirlik açısından ne anlama geldiğini detaylı olarak anlatmış, işletmelerin üretimlerini sürdürülebilir kılabilmesi için kendi stratejilerini 5 ana başlık altında toplayıp aktarmıştır. Çalışmadaki asıl amaç sürdürülebilir üretim stratejileri ile birlikte yalın ve yeşil yaklaşım kısmını öne çıkarmaktır.

Aracı ve Yüksel (2017), BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'ndeki işletmelerin sürdürülebilirlik raporlarını, GRI Raporlama İlkeleri'ni esas alarak incelemiş ve içerik analizi yapmışlardır. Sürdürülebilirlik raporlarının finansal raporlamadan daha üst seviyede olduğunu belirtilerek; Avustralya, Fransa, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Hindistan, İtalya, Japonya gibi ülkelerde şirketlerin zorunlu olarak sürdürülebilirlik raporlaması yaptığını, ülkemizde ise gönüllülük esasına bağlı olarak şirketlerin sürdürülebilirlik raporlaması hazırladığını belirtmiştir. Başdeğirmen ve Tunca (2017), Türkiye'de en büyük beş yüz işletme içinde var olan ve lojistik sektöründe varlığını gösteren dokuz işletmenin finansal performansını GRI ilişkisel analiz yöntemi ile analiz etmişlerdir. Çalışmada ciro, ihracat, vergi öncesi kar, çalışan sayısı, toplam aktif ve öz sermaye kriterleri temel alınmıştır. Çalışmanın sonucuna göre, sektörde yer alan işletmelerin finansal performanslarını etkileyen faktörlerin başında öz sermaye ve toplam aktifler gelmektedir.

Çetin vd. (2015), Türkiye'de varlığını gösteren işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk ve sürdürülebilirlik raporlarının 2012-2013 yıllarında yayınlanan GRI standartlarına olan uygunluğunu, paydaş katılımı açısından içerik analizi yöntemi ile incelemiştir. Yapılan analize göre paydaş yönetimi ön planda tutulmuş ancak paydaş katılımı açıklamalarının yeterli olmadığı kanaatine varılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre, sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanma aşamasında firmaların, ilk olarak paydaş katılım unsurlarının belirlenmesinin ve o şekilde sürdürülebilirlik raporlarının yazılmasının önemi vurgulanmıştır. Şahin vd. (2018), Türkiye'de 2015 yılına kadar GRI rehberine göre hazırlanan 96 adet sürdürülebilirlik raporunda yer alan açıklamalarda sektöre ve yıllara göre, gerçekleşen farklılıkları Kruskal Wallis H testi ile tespit etmişlerdir. Bu doğrultuda, 42 işletmenin 96 adet raporu dikkate alınmıştır. Sonuçlara göre, sektörler ve yıllar arasında farklılıklar bulunmuştur. Türkiye'de sürdürülebilirlik raporları sayısının fazla olmadığı görülmüş, bununla ilgili işletmelere eğitim verilmesi ve konuyla alakalı yasal düzenleme yapılmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Roca ve Searcy (2012)'nin çalışmasında 2008 yılından itibaren Kanada'da yapılan 94 sürdürülebilirlik raporu içerik analizi ile incelenmiştir. Raporda 585 farklı gösterge kullanılmıştır. GRI tarafından önerilen göstergeler de kullanılmıştır. Raporların 28'inde GRI'dan faydalandığı; 5 tanesinde ise GRI'den yararlanılmadığı görülmüştür. Bu çalışma, kurumsal sürdürülebilirlik raporlarında kullanılan göstergeleri içerik analizi ile derinlemesine incelenmektedir. Guthrie ve Farneti (2018) Küresel Raporlama Kılavuzlarını kullanan 7 tane Avusturalya kamu sektörü kuruluşunda gönüllü şirketin sürdürülebilirlik raporlarını incelemişlerdir.

Raporlamada GRI raporlama ilkelerine ne derecede uyulduğu analiz edilmiştir. Boiral (2013), enerji ve maden sektöründeki 23 firmanın sürdürülebilirlik raporlarını içerik analizi yöntemi ile incelemiştir. 2700 sayfa tutan raporda firmaların sürdürülebilir kalkınma sorumluluğunu GRI ilkelerine dayanarak açıklamıştır.

Nikolaou ve Tsalis (2013)'in çalışmasında kurumsal sürdürülebilirliğin amaçlarını değerlendirmek ve tasarlamak için kurumsal karnenin önemli bir araç olduğu belirtilmiştir. Şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını iyileştirmeleri için neyin ölçülmesi ve yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Kurumsal karne anlayışının küresel raporlama göstergeleri ve sürdürülebilirlik raporlarını ölçmek için kullanılacağı anlatılmıştır. Yunan firmaları incelenerek literatüre katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Fernandez-Feijoo vd. (2014), sürdürülebilirlik raporlarının şeffaflık ilkesinin hangi sektörlerde uygulandığını analiz etmiştir. Paydaşların şeffaflık ilkesinden etkilenip etkilenmediği ve kalitelerini ne derecede arttırdıkları incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda şeffaflık ilkesini gerçekleştiren işletmelerin daha başarılı olduğunu ve gelişmiş ülkelerde yer aldıklarını belirtmişlerdir.

Ekergil ve Göde (2017), uluslararası raporları incelemiş; raporlama ile standartlar arasındaki tüm unsurların sağlanıp sağlanmadığını analiz etmiş ve rakipleriyle karşılaştırıldığında otel işletmelerinin her türlü alanda etkisi olduğundan, sürdürülebilirlik raporlarının ilgili kullanıcılara tam olarak yansıtılmasının önemliliğini vurgulamıştır. Çalışmanın amacı, raporlama yapılabilmesi için nelere sahip olunması ve nelerden bahsedilmesi gerektiğini incelemektir. Çalışmada nitel veriler kullanılmış ve içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. Altuntaş ve Türker (2012), Ekergil ve Göde (2017)'nin çalışmasına benzer olarak, farklı sektörlerde aynı çeşit analiz yapmışlardır. Altuntaş ve Türker (2012), Türkiye'de sürdürülebilir tedarik zincirinin, stratejik olarak nasıl farklılaştırıldığını belirtmiş ve bu konuyla alakalı analiz yapmıştır. Türkiye'deki 10 üretim firmasının kendi tedarik zinciri yönetimini ve sürdürülebilirlik raporlarını irdelemişlerdir. Yapılan analiz ile Türkiye'de faaliyet gösteren üretim firmalarının sürdürülebilir tedarik zinciri yönetimi ve tedarikçi kavramı, yerel tedarikçi politikası, tedarikçilerin çalışma koşulları gibi alt boyutlara yönelik algıları ortaya çıkarmışlardır.

Türkiye'de ve dünya çapında yapılan literatür çalışmasının ortak sonucunda, şirketlerin sürdürülebilirlik raporları analizlerinde, içerik analizi yöntemi kullanılarak daha kapsamlı sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Türkiye'de yapılan araştırma ve analizlerden yola çıkılarak, çalışmayı yapanların sadece Türkiye odaklı kalmayıp aynı zamanda uluslararası sürdürülebilirlik raporlarını da inceleyerek küresel bir sonuç izledikleri de yapılan gözlemler arasındadır. Dünya çapında yapılan çalışmalara bakıldığında ise sadece kendi ülkeleri için raporlama yaptıkları ve buna bağlı kalarak kendi eksik yönlerini belirleyerek gelişimlerini arttırmayı hedefledikleri anlaşılmaktadır.

Her şirketin sürdürülebilirlik anlayışı farklı olabilmektedir. Uluslararası kuruluşlar tarafından kullanılan sürdürülebilirlik kavramı ekonomik, çevresel ve

sosyal gibi farklı ana başlıklara sahiptir. GRI bu ana hat üzerinden kurulmuş ve şirketlerin bu çerçeveden yola çıkarak kendi raporlamalarını yapmasını amaçlamıştır. Bazı şirketler GRI kullanırken, bazı şirketler kendi raporlama sistemlerine göre sürdürülebilirlik raporlarını yayınlamıştır. Sürdürülebilirlik anlayışının farklı içeriklere sahip olma nedenleri arasında kurumun bulunduğu ülke şartları, şirket sektörü, şirket pozisyonu gibi faktörler bulunmaktadır.

Yapılan bu çalışmayla, çeşitli sebepler ile farklı şekillerde raporlama yapıldığı, buna rağmen ortak bir raporlama anlayışında bulunularak rekabet ortamına hazır hale geldiği ve bu şekilde her firmanın kendi artı ve eksiklerini bulabileceği anlaşılmaktadır. Dünya çapında tek bir sürdürülebilirlik raporlama sistemine gidilmediği ve ortak paydaşların da farklı raporlar sunduğu görülmektedir.

II. ARAŞTIRMA

A. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Günümüz dünyasında, sürdürülebilirlik raporları şirketler tarafından önemsenmeye ve yaygınlaşmaya başlamıştır. Sürdürülebilirlik raporları ile şirketler kendi eksi ve artılarını görerek rekabet ortamında da fark yaratmaya çalışmaktadırlar. GRI/G4 (GRI, 2013) Raporlama Standardı'nda yer alan Özel Standart Bildirimler başlığı ile sürdürülebilirlik raporlarının ana hatlarını oluşturan unsurlar seçilerek, BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde işlem gören ve sürdürülebilirlik endeksi yayınlayan firmalara dair analizler yapılmıştır. Bu şekilde kendi gelişimlerini arttırmak isteyen şirketler, bu analiz ile kendileri için raporlama açısından ana şablon oluşturulabilmekte; böylece diğer şirketleri de değerlendirebilmektedir.

B. Araştırmanın Veri Seti ve Yöntemi

Bu çalışmada, şirketlerin belirlenmesinde BIST Sürdürülebilirlik Endeksi kullanılmıştır. Sürdürülebilirlik ile ilgili kavramlar, GRI/G4 (GRI, 2013), Raporlama Standardı'nda yer alan "Özel Standart Bildirimler" başlığı incelenerek elde edilen kelimeler ile içerik analizine (Altuntaş ve Türker, 2012: 1302; Başdeğirmen ve Tunca, 2017: 327; Saygılı vd., 2019: 656) tabi tutulmuştur. Sürdürülebilirliğin 3 ana boyutu olan ekonomik, sosyal ve çevresel boyutta temel alınan 68 kelime analizde kullanılmıştır. Bu verilerin hepsi, Nvivo programı ile analiz edilmiş; rapor ve tablo haline dönüştürülmüştür.

Tablo 1. Ekonomik Sürdürülebilirlik ile ilgili İncelenen Unsurlar ve Kavramlar

Unsurlar	Kavramlar
Ekonomik performans	finans, mali, ekonomik, iklim, devlet, altyapı
Piyasa varlığı	yerel yönetici, ücret, maaş
Dolaylı ekonomik etkiler	dolaylı ekonomi
Satın alma uygulamaları	yerel tedarikçi

Analiz kapsamında, BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nden alınan şirketlerin sürdürülebilirlik raporları incelenmiştir.

Tablo 2. Çevresel Sürdürülebilirlik ile ilgili İncelenen Unsurlar ve Kavramlar

Unsurlar	Kavramlar
Malzemeler	geri dönüştürülmüş
Enerji	Enerji
Su	Su
Biyolojik çeşitlilik	biyolojik çeşitlilik
Emisyonlar	sera gazı, emisyon, karbon
Atık sular ve atıklar	Atık
Ürün ve hizmetler	ürün, hizmet, geri toplanan ürün, ambalaj
Uyum	çevre kanunu
Nakliye	Nakliye
Genel	çevre, çevre koruma
Tedarikçinin çevresel bakımdan değerlendirilmesi	Tedarikçi
Çevresel şikayet mekanizmaları	çevre şikayetleri

Tablo 3. Sosyal Sürdürülebilirlik ile ilgili İncelenen Unsurlar ve Kavramlar

Alt Kategoriler	Unsurlar	Kavramlar
İş gücü uygulamaları ve insana yaradır iş	İstihdam	çalışan, personel, yaş, cinsiyet, çalışan devri
	İş gücü / Yönetim ilişkileri	ihbar süresi
	İş sağlığı ve güvenliği	iş sağlığı, iş güvenliği
	Eğitim ve öğretim	eğitim, öğretim
	Çeşitlilik ve fırsat eşitliği	çalışan çeşitliliği, çalışan eşitliği
	Kadın ve erkek için eşit ücret	eşit ücret
	Tedarikçinin işgücü uygulamaları bakımından değerlendirilmesi	yeni tedarikçinin iş gücü uygulamaları
	İş gücü uygulamaları şikayet mekanizmaları	çalışan şikayetleri
İnsan hakları	Yatırım	yatırım
	Ayrımcılığın önlenmesi	ayrımcılık
	Örgütlenme ve toplu sözleşme hakkı	sendika, toplu sözleşme
	Çocuk işçiler	çocuk işçi
	Zorla veya cebren çalıştırma	zorla çalıştırma
	Güvenlik uygulamaları	güvenlik
	Yerli halkların hakları	yerli halk
	Değerlendirme	insan hakları
	Tedarikçilerin insan hakları bakımından değerlendirilmesi	yeni tedarikçinin insan hakları uygulaması
İnsan hakları şikayet mekanizmaları	insan hakları şikayetleri	
Toplum	Yerel toplumlar	toplum, yerel toplum
	Yolsuzlukla mücadele	yolsuzluk
	Kamu politikası	kamu
	Rekabete aykırı davranış	rekabet
	Uyum	uyum
	Tedarikçinin toplum üzerindeki etkiler bakımından değerlendirilmesi	yeni tedarikçinin toplumsal etkileri
	Toplum üzerindeki etkilere ilişkin şikayet mekanizmaları	toplumsal şikayet
	Ürün sorumluluğu	Müşteri sağlık ve güvenliği
Ürün ve hizmet etiketlemesi		etiket
Pazarlama iletişimi		müşteri iletişimi
Müşteri gizliliği		müşteri gizliliği
Uyum		ürün tedarigi ve kullanımı ile ilgili kanunlara uyum

BIST’de yer alan şirketlerden toplam 50 şirketin sürdürülebilirlik raporları mevcut olmasına rağmen 37 şirketin sürdürülebilirlik raporlarına erişilmiştir. Bununla birlikte 37 şirketin tamamı için sürdürülebilirlik raporlarının web sitesinde

hem açıklama hem de pdf şeklinde birebir aynı bilgilerle yayınlandığı görülmüştür. Sürdürülebilirlik raporlarını yayınlamayan 13 şirketten bahsedilecek olursa; Netaş Telekomünikasyon A.Ş.'nin sürdürülebilirlik raporu hazırlanma aşamasındadır. Türkiye Garanti Bankası A.Ş web sitesinde ise sürdürülebilirlik raporları ile ilgili bir bölüm ayrılmışken, bu başlık altında bir bilgi bulunamadığından sürdürülebilirlik raporundan faydalanılamamıştır. Sürdürülebilirlik raporlarıyla ilgili hiçbir bilgiye rastlanılmayan 11 şirket ise şunlardır; Anel Elektrik Proje Taahhüt ve Ticaret A.Ş., Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş., Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş., Petkim Petrokimya Holding A.Ş., Tat Gıda Sanayi A.Ş., Tekfen Holding A.Ş., Tüpraş-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş., Türk Telekomünikasyon A.Ş., Türk Traktör ve Ziraat Makineleri A.Ş., Vestel Beyaz Eşya Sanayi ve Ticaret A.Ş., Vestel Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Tablo 1'de ekonomik sürdürülebilirliğe ait unsurlar ve bu unsurlar ile ilgili kavramlar yer almaktadır. Tablo 2'de çevresel sürdürülebilirliğe ait unsurlar ve bu unsurlar ile ilgili kavramlar yer almaktadır. Tablo 3'de sosyal sürdürülebilirliğe ait 4 alt kategori, bu alt kategorilere ait unsurlar ve bu unsurlar ile ilgili kavramlar yer almaktadır.

C. İçerik Analizine İlişkin Bulgular ve Değerlendirmeler

Sürdürülebilirlik unsurlarının belirlenmesinin planlandığı bu çalışmada Tablo 1, 2 ve 3'de bahsedilen verilerle gerekli taramalar yapılmış ve Tablo 4'den Tablo 16'ya kadar sürdürülebilirliğe ait kavramlar detaylandırılarak belirtilmiştir. Tablo 4'de şirketlerin kaç tanesinin sürdürülebilirlik raporuna sahip olduğu sektörel bazda sınıflandırılarak gösterilmektedir. Tablo 5, 6, 7, 8, 9 ve 10'da sürdürülebilirlik ile ilgili kavramların tekrar sayıları belirtilmektedir. Tablo 11, 12, 13, 14, 15 ve 16'da ise kaç tane firmanın sürdürülebilirlik raporlarında bu kavramlara değindiği belirtilmektedir.

Tablo 4. Sürdürülebilirlik Raporları İncelenen Şirketlerin Sektörlere göre Sınıflandırması

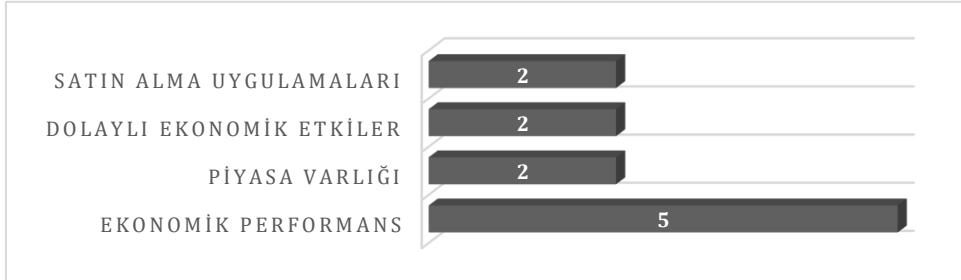
Sektörel sınıflandırma	Şirket sayısı	%
İmalat sanayi	16	43
Mali kuruluşlar	13	35
Ulaştırma, haberleşme ve depolama	1	3
Elektrik, gaz ve su	4	11
Toptan, perakende ve ticaret	1	3
Teknoloji	2	5
Toplam	37	100

BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketlerin sürdürülebilirlik unsurları analiz edilmiş ve şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarını yayınlama oranları, sektörel sınıflandırma yapılarak Tablo 4'de gösterilmiştir. İncelenen şirketler sektörlere göre sınıflandırılmış ve sürdürülebilirlik unsurlarının kullanım sayısı ve oranları belirtilmiştir. Veri seti incelenecek olursa, sıralamanın en üst kısmında %43'lük oran ile imalat sanayi ve %35'lik oran ile mali kuruluşlar yer almaktadır. Onları %11'lik oranla elektrik, gaz ve su; %5'lik oranla teknoloji takip etmektedir. En düşük oran ise %3'lük oranla ulaştırma, haberleşme ve depolama ve toptan, perakende ve ticaret sektörlerine aittir.

Ekonomik sürdürülebilirlikte yer alan ve şirketlerde aranan kavramların frekansları toplanarak, Tablo 5'de unsurlar bazında verilmiştir. Ekonomik

sürdürülebilirlikte kullanılan unsurların frekansı (tekrar sayısı) belirtilmiştir. Kelime verileri sürdürülebilirlik raporlarında aranarak, ekonomik sürdürülebilirlik bölümlerinde yer alan unsurların tekrar sayıları belirlenmiştir. Unsurların içinde yer alan ve en çok kullanılan kavramlar; finans, ekonomi, dolaylı ekonomi ve yerel tedarikçidir. En az kullanılan kavramlar ise; mali, iklim, devlet, altyapı, yerel yönetici, ücret ve maaştır.

Tablo 5. Ekonomik Sürdürülebilirlik Unsurları

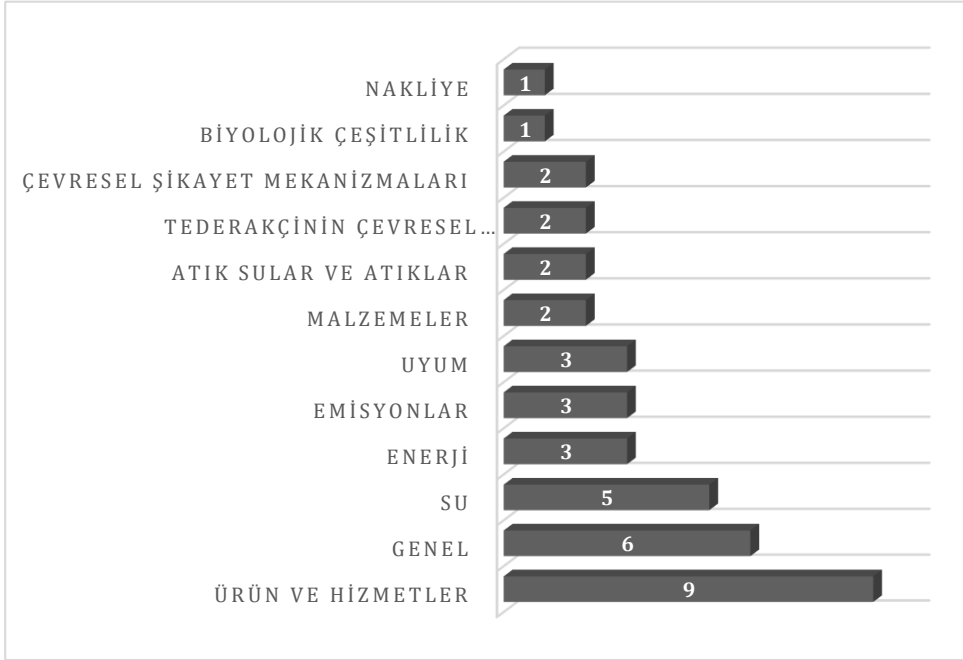
Açıklamalar: Her rakam 0-10 ölçeğine göre Tablo 1'de yer alan anahtar kelimelerin toplam tekrar sayılarını göstermektedir: 0-999=1, 1000-1999=2, 2000-2999=3, 3000-3999=4, 4000-4999=5, 5000-5999=6, 6000-6999=7, 7000-7999=8, 8000-8999=9, 9000 ve üzeri=10.

Tablo 5'te ekonomik sürdürülebilirlik ile ilgili en çok tekrarlanan unsur ilk olarak tablonun en alt sırasında yerini alan ekonomik performanstır. Bu sıralamayı takip eden ve daha az bahsedilen unsurlar ise piyasa varlığı, dolaylı ekonomik etkiler ve satın alma uygulamaları olarak gözlemlenmektedir.

Çevresel sürdürülebilirlikte yer alan ve şirketlerde aranan kavramların frekansları toplanarak Tablo 6'da unsurlar bazında verilmiştir. Çevresel sürdürülebilirlikte kullanılan unsurların frekansı (tekrar sayısı) belirtilmiştir. Kelime verileri sürdürülebilirlik raporlarında aranarak, çevresel sürdürülebilirlik bilgilerinde yer alan unsurların tekrar sayıları belirlenmiştir. Unsurların içinde yer alan ve en çok kullanılan kavram sudur. Ayrıca, geri toplanan ürün, ürün ve hizmet kavramlarının frekansları da yüksektir. En az kullanılan kavramlar ise; biyolojik çeşitlilik, sera gazı, emisyon, karbon, nakliye, ambalajdır.

Tablo 6'da çevresel sürdürülebilirlik ile ilgili en çok tekrarlanan unsur ilk olarak tablonun en alt sırasında yerini alan ürün ve hizmetlerdir. Bu sıralamayı takip eden ve daha az bahsedilen unsurlar ise genel, su, enerji, emisyonlar, uyum, malzemeler, atık sular ve atık, tedarikçinin çevresel bakımdan değerlendirilmesi, çevresel şikayet mekanizmaları, biyolojik çeşitlilik, nakliye olarak gözlemlenmektedir.

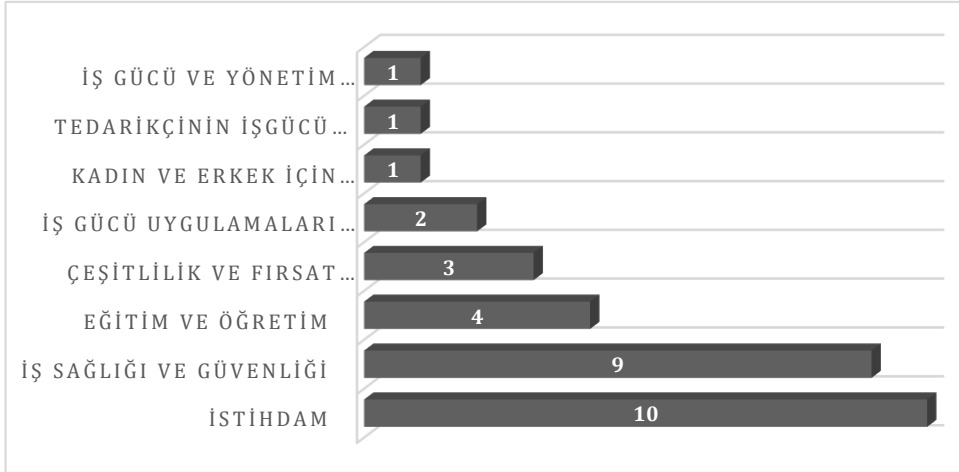
Tablo 6. Çevresel Sürdürülebilirlik Unsurları

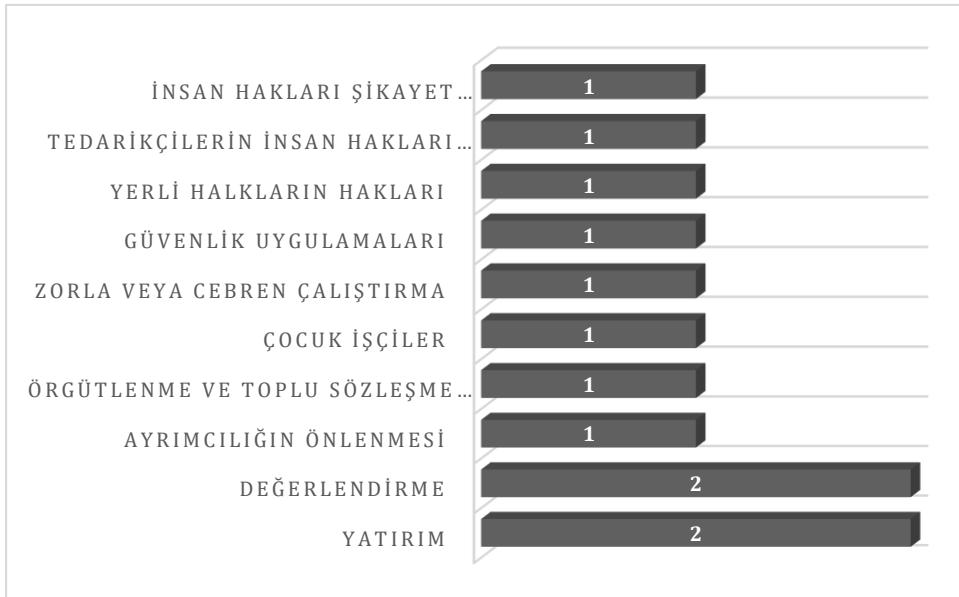
Açıklamalar: Her rakam 0-10 ölçeğine göre Tablo 2'de yer alan anahtar kelimelerin toplam tekrar sayılarını göstermektedir: 0-999=1, 1000-1999=2, 2000-2999=3, 3000-3999=4, 4000-4999=5, 5000-5999=6, 6000-6999=7, 7000-7999=8, 8000-8999=9, 9000 ve üzeri=10.

Sosyal sürdürülebilirlikte yer alan alt kategorilere ait ve şirketlerde aranan kavramların frekansları toplanarak Tablo 7, 8, 9 ve 10'da unsurlar bazında verilmiştir. Sosyal sürdürülebilirlik ile ilgili 4 alt kategori, 4 farklı tablo şeklinde gösterilerek daha detaylı incelenmesi sağlanmaktadır. Sosyal sürdürülebilirlikte kullanılan unsurların frekansı (tekrar sayısı) tablolarda belirtilmiştir. Kelime verileri sürdürülebilirlik raporlarında aranarak, sosyal sürdürülebilirlik bilgilerinde yer alan unsurların tekrar sayıları belirlenmiştir. Sosyal sürdürülebilirliğe ait kavramlarda dikkat çeken durum, kavramların ya çok fazla ya da çok az değinilmiş olmasıdır. Unsurların içinde yer alan ve en çok kullanılan kavram çalışan ve iş güvenliğidir.

Sosyal sürdürülebilirlik alt kategorisi olan iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş kategorisinde yer alan unsurların frekansları Tablo 7'de gösterilmektedir. En çok tekrarlanan unsurlardan ilki tablonun en alt sırasında yerini alan istihdamdır. Bu sıralamayı takip eden ve daha az bahsedilen unsurlar ise iş sağlığı ve güvenliği, eğitim ve öğretim, çeşitlilik ve fırsat eşitliği, iş gücü uygulamaları şikayet mekanizmaları, kadın ve erkek için eşit ücret, tedarikçinin iş gücü uygulamaları bakımından değerlendirilmesi, iş gücü ve yönetim ilişkileridir.

Tablo 7. İşgücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş Kategorisinde yer alan Sosyal Sürdürülebilirlik Unsurları

Açıklamalar: Her rakam 0-10 ölçeğine göre Tablo 3'deki alt kategoride yer alan anahtar kelimelerin toplam tekrar sayılarını göstermektedir: 0-999=1, 1000-1999=2, 2000-2999=3, 3000-3999=4, 4000-4999=5, 5000-5999=6, 6000-6999=7, 7000-7999=8, 8000-8999=9, 9000 ve üzeri=10.

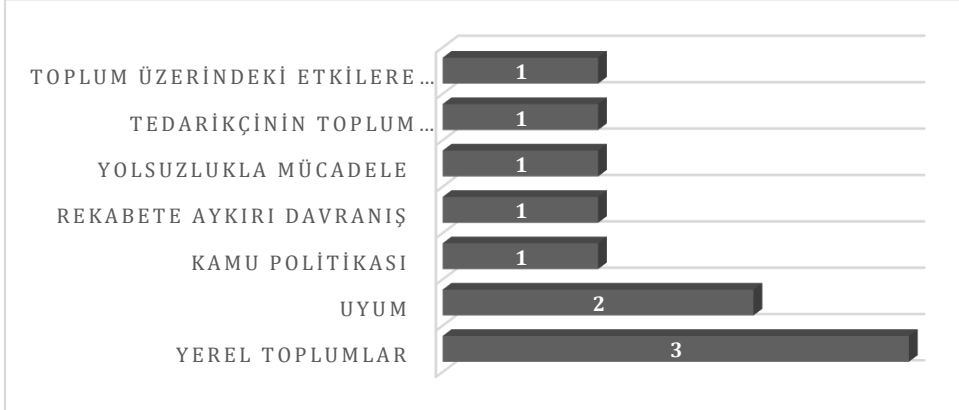
Tablo 8. İnsan Hakları Kategorisinde yer alan Sosyal Sürdürülebilirlik Unsurları

Açıklamalar: Her rakam 0-10 ölçeğine göre Tablo 3'deki alt kategoride yer alan anahtar kelimelerin toplam tekrar sayılarını göstermektedir: 0-999=1, 1000-1999=2, 2000-2999=3, 3000-3999=4, 4000-4999=5, 5000-5999=6, 6000-6999=7, 7000-7999=8, 8000-8999=9, 9000 ve üzeri=10.

Sosyal sürdürülebilirlik alt kategorisi olan insan hakları kategorisinde yer alan unsurların frekansları Tablo 8'de gösterilmektedir. En çok tekrarlanan unsurlar tablonun en alt sırasında yerini alan değerlendirme ve yatırımdır. Bu sıralamayı takip eden ve daha az bahsedilen unsurlar ise ayrımcılığın önlenmesi, örgütlenme

ve toplu sözleşme hakkı, çocuk işçiler, zorla veya cebren çalıştırma, güvenlik uygulamaları, yerli halkların hakları, tedarikçinin insan hakları bakımından değerlendirilmesi, insan hakları şikayet mekanizmaları olarak gözlemlenmektedir.

Tablo 9. Toplum Kategorisinde yer alan Sosyal Sürdürülebilirlik Unsurları

Açıklamalar: Her rakam 0-10 ölçeğine göre Tablo 3'deki alt kategoride yer alan anahtar kelimelerin toplam tekrar sayılarını göstermektedir: 0-999=1, 1000-1999=2, 2000-2999=3, 3000-3999=4, 4000-4999=5, 5000-5999=6, 6000-6999=7, 7000-7999=8, 8000-8999=9, 9000 ve üzeri=10.

Tablo 10. Ürün Sorumluluğu Kategorisinde yer alan Sosyal Sürdürülebilirlik Unsurları

Açıklamalar: Her rakam 0-10 ölçeğine göre Tablo 3'deki alt kategoride yer alan anahtar kelimelerin toplam tekrar sayılarını göstermektedir: 0-999=1, 1000-1999=2, 2000-2999=3, 3000-3999=4, 4000-4999=5, 5000-5999=6, 6000-6999=7, 7000-7999=8, 8000-8999=9, 9000 ve üzeri=10.

Sosyal sürdürülebilirlik alt kategorisi olan toplum kategorisinde yer alan unsurların frekansları Tablo 9'da gösterilmektedir. En çok tekrarlanan unsur tablonun en alt sırasında yerini alan yerel toplumlardır. Bu sıralamayı takip eden ve daha az bahsedilen unsurlar ise uyum, kamu politikası, rekabete aykırı davranış, yolsuzlukla mücadele, tedarikçinin toplum üzerindeki etkileri bakımından değerlendirilmesi, toplum üzerindeki etkilere ilişkin şikayet mekanizmaları olarak gözlemlenmektedir.

Sosyal sürdürülebilirlik alt kategorisi olan ürün sorumluluğu kategorisinde yer alan unsurların frekansları Tablo 10'da gösterilmektedir. En çok tekrarlanan unsurlar tablonun en alt sırasında yerini alan müşteri sağlık ve güvenliği ve pazarlama iletişimidir. Bu sıralamayı takip eden ve daha az bahsedilen unsurlar ise ürün ve hizmet etiketlemesi, müşteri gizliliği, uyum olarak gözlemlenmektedir.

Tablo 11. Ekonomik Sürdürülebilirliğin Şirketler Bazında Analiz Sonuçları

Ekonomik Sürdürülebilirlik Unsurları	%
Ekonomik Performans	91
Piyasa Varlığı	74
Dolaylı Ekonomik Etkiler	95
Satın Alma Uygulamaları	95

Tablo 11’de ekonomik sürdürülebilirlik unsurlarının BIST Sürdürülebilirlik Endeksi’nde bulunan firmaların kaçında var olduğu yüzdelik oran ile gösterilmektedir. Tablo 11’de yer alan bulgular incelendiğinde; satın alma uygulamaları ve dolaylı ekonomik etkiler %95 oranına sahip iken, ekonomik performans %91 oranıyla şirketler tarafından en çok bahsedilen unsurlardandır.

Tablo 12. Çevresel Sürdürülebilirliğin Şirketler Bazında Analiz Sonuçları

Çevresel Sürdürülebilirlik Unsurları	%
Malzemeler	95
Enerji	97
Su	100
Biyolojik Çeşitlilik	95
Emisyonlar	92
Atık Sular ve Atıklar	95
Ürün ve Hizmetler	86
Uyum	95
Nakliye	27
Genel	47
Tedarikçinin Çevresel Bakımdan Değerlendirilmesi	95
Çevresel Şikayet Mekanizmaları	95

Tablo 12’de çevresel sürdürülebilirlik unsurlarının BIST Sürdürülebilirlik Endeksi’nde bulunan firmaların kaçında var olduğu, yüzdelik oran ile gösterilmektedir. Tablo 12’de yer alan bulgular incelendiğinde; su unsurunun %100 oran ile tüm şirketlerde bahsedildiği anlaşılmaktadır. Bunu takiben, %97 ile enerji unsurunun şirketlerde en çok bahsedilen kavramlar arasında olduğu görülmektedir. Malzemeler, biyolojik çeşitlilik, atık sular ve atıklar, tedarikçinin çevresel bakımdan değerlendirilmesi ve çevresel şikayet mekanizmalarından, şirketler tarafından %95 gibi yüksek bir oranla bahsedildiği anlaşılmaktadır. Emisyonlar unsuru %92, ürün ve hizmetler %86, genel unsuru %47’lik orana sahip iken; en az bahsedilen unsurun %27’lik oran ile nakliye unsuru olduğu görülmektedir.

Tablo 13’de sosyal sürdürülebilirlik alt kategorisi olan iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş kategorisinin BIST Sürdürülebilirlik Endeksi’nde bulunan firmaların kaçında var olduğu, yüzdelik oran ile gösterilmektedir. Tablo 13’de yer alan bulgular incelendiğinde; %95 ile iş sağlığı ve güvenliği ve iş gücü uygulamaları şikayet mekanizmalarının şirketlerde en çok bahsedilen unsurlar olduğu anlaşılmaktadır. %93 ile çeşitlilik ve fırsat eşitliği, %92 ile kadın ve erkek için eşit ücret ve istihdamın da şirketlerde en çok bahsedilen unsurlar sıralamasında üst sıralarda olduğu görülmektedir. İş gücü ve yönetim ilişkilerinin %76’lık paya sahip olduğu, eğitim ve öğretimin %82’lik paya sahip olduğu ve en az bahsedilen unsurlara girdiği görülmektedir. Tedarikçinin işgücü uygulamaları bakımından değerlendirilmesi unsurundan ise hiçbir şirket bahsetmemektedir.

Tablo 13. Sosyal Sürdürülebilirliğin (İşgücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş) Şirketler Bazında Analiz Sonuçları

Sosyal Sürdürülebilirlik (İşgücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş) Unsurları	%
İstihdam	92
İş Gücü ve Yönetim İlişkileri	76
İş Sağlığı ve Güvenliği	95
Eğitim ve Öğretim	82
Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği	93
Kadın ve Erkek İçin Eşit Ücret	92
Tedarikçinin İşgücü Uygulamaları Bakımından Değerlendirilmesi	0
İş Gücü Uygulamaları Şikayet Mekanizmaları	95

Tablo 14. Sosyal Sürdürülebilirliğin (İnsan Hakları) Şirketler Bazında Analiz Sonuçları

Sosyal Sürdürülebilirlik (İnsan Hakları) Unsurları	%
Yatırım	95
Ayrımcılığın Önlenmesi	92
Örgütlenme ve Toplu Sözleşme Hakkı	84
Çocuk İşçiler	84
Zorla veya Cebren Çalıştırma	65
Güvenlik Uygulamaları	95
Yerli Halkların Hakları	92
Değerlendirme	95
Tedarikçilerin İnsan Hakları Bakımından Değerlendirilmesi	0
İnsan Hakları Şikayet Mekanizmaları	0

Tablo 14'de sosyal sürdürülebilirlik alt kategorisi olan insan hakları kategorisinin BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde bulunan firmaların kaçında var olduğu, yüzdelik oran ile gösterilmektedir. Tablo 14'de yer alan bulgular incelendiğinde; %95 ile yatırım, değerlendirme ve güvenlik uygulamalarının şirketlerde en çok bahsedilen unsurlar olduğu anlaşılmaktadır. %92 ile ayrımcılığın önlenmesi ve yerli halkların hakları, %84 ile örgütlenme ve toplu sözleşme hakkı ve çocuk işçilerin şirketlerde en çok bahsedilen unsurlar sıralamasında üst sıralarda olduğu görülmektedir. Zorla veya cebren çalıştırma %65'lik pay ile en az bahsedilen unsurdur. Tedarikçilerin insan hakları bakımından değerlendirilmesi ve insan hakları şikayet mekanizmaları unsurlarından ise hiçbir şirketin bahsetmediği analiz sonuçlarında görülmektedir.

Tablo 15'de sosyal sürdürülebilirlik alt kategorisi olan toplum kategorisinin BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde bulunan firmaların kaçında var olduğu, yüzdelik oran ile gösterilmektedir. Tablo 15'de yer alan bulgular incelendiğinde; %96 ile yerel toplumlar, %95 ile kamu politikası, rekabete aykırı davranış, uyum ve toplum üzerindeki etkilere ilişkin şikayet mekanizmalarının şirketler tarafından en çok bahsedilen unsurlar arasında olduğu görülmektedir. %92'lik oran ile yolsuzlukla mücadelenin diğer unsurlardan sonra en çok bahsedilen unsurlar arasına girdiği anlaşılmaktadır. Toplum üzerindeki etkilere ilişkin şikayet mekanizmaları unsurundan ise hiçbir şirket bahsetmemektedir.

Tablo 15. Sosyal Sürdürülebilirliğin (Toplum) Şirketler Bazında Analiz Sonuçları

Sosyal Sürdürülebilirlik (Toplum) Unsurları	%
Yerel Toplular	96
Yolsuzlukla Mücadele	92
Kamu Politikası	95
Rekabete Aykırı Davranış	95
Uyum	95
Tedarikçinin Toplum Üzerindeki Etkiler bakımından Değerlendirilmesi	0
Toplum Üzerindeki Etkilere ilişkin Şikayet Mekanizmaları	95

Tablo 16. Sosyal Sürdürülebilirliğin (Ürün Sorumluluğu) Şirketler Bazında Analiz Sonuçları

Sosyal Sürdürülebilirlik (Ürün Sorumluluğu) Unsurları	%
Müşteri Sağlık ve Güvenliği	92
Ürün ve Hizmet Etiketlemesi	57
Pazarlama İletişimi	95
Müşteri Gizliliği	90
Uyum	0

Tablo 16’da sosyal sürdürülebilirlik alt kategorisi olan ürün sorumluluğu kategorisinin BIST Sürdürülebilirlik Endeksi’nde bulunan firmaların kaçında var olduğu, yüzdelik oran ile gösterilmektedir. Tablo 16’da yer alan bulgular incelendiğinde; %95 ile pazarlama iletimi, %92 ile müşteri sağlık ve güvenliği ve %90 ile müşteri gizliliğinin şirketler tarafından en çok bahsedilen unsurlar arasında olduğu görülmektedir. %57’lik oran ile ürün ve hizmet etiketlemesi unsurunun şirketler tarafından az bahsedilen unsurlar arasına girdiği analiz edilmiştir. Uyum unsurundan ise hiçbir şirket bahsetmemektedir.

D. İstatistiksel Analiz

Çalışmanın bu bölümünde, şirketlerin yapısal özelliklerinin sürdürülebilirlik raporlarının kapsamına olan etkisi incelenmiştir. Literatürde en yaygın incelenen özellikler olan şirket büyüklüğü, sektör ve kurumsal yönetim (Gallo ve Christensen, 2011: 315) ile ilgili bağımsız değişkenlerin sürdürülebilirlik raporlarına olan etkisinin bulunması amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Firma büyüklüğünün sürdürülebilirlik stratejileri, uygulamaları ve raporlamaları üzerindeki olumlu etkisini ortaya koyan pek çok çalışma bulunmaktadır (Perrini vd., 2007: 285; Udayasankar, 2007: 167; Darnall vd. 2010: 1072; Gallo and Christensen, 2011: 315; Galani vd., 2012: 236; Hörisch vd., 2015). Bunun nedenlerinden biri, daha büyük şirketlerin sürdürülebilir faaliyetlerine ayırabileceği daha fazla bilgi, insan ve finansal kaynağı bulunmasıdır (Hörisch vd., 2015). Ayrıca büyük şirketler, kamuoyunda görünürlükleri arttığı için paydaşlardan, medyadan ve hükümetten gelen baskılar sonunda sürdürülebilirlik ile ilgili daha fazla açıklama yapmaktadırlar (Galani vd., 2012: 236). Dolayısıyla büyük firmalar paydaşlarını belirlemede ve onların taleplerine cevap vermede daha başarılı stratejiler geliştirmektedir (Perrini vd., 2007: 285, Udayasankar, 2007: 167). Firmanın içinde bulunduğu sektörün de sürdürülebilirlik faaliyetleri üzerinde etkisinin olduğu geçmiş çalışmalarda ortaya konmuştur (Brammer ve Pavelin, 2006: 435; Gallo ve Christensen, 2011: 315, Galani vd., 2012: 236). Buna göre, özellikle çevreyi kirleten bazı sektörler diğerlerine göre daha fazla sürdürülebilirlik açıklaması yapmaktadır (Galani vd., 2012: 236). Örnek olarak, finans, sigortacılık ve perakende sektörlerindeki sürdürülebilirlik faaliyetleri imalat sanayine göre

daha düşük seviyededir (Gallo ve Christensen, 2011: 315). Bu çalışmada, firma büyüklüğünün göstergesi olarak çalışan sayısı bağımsız değişken olarak kullanılmıştır.

Taşkirmaz ve Bal (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, kurumsal yönetim ve kurumsal sürdürülebilirlik endeksleri arasında pozitif bir ilişki ortaya konmaktadır. Bu çalışmada, kurumsal yönetim ile ilgili olarak seçilen göstergeler; yönetim kurulu üye sayısı, şirketlerin halka açıklık oranı ve şirket yaşıdır. Bazı yazarlar üye sayısı düştükçe yönetim kurullarının daha verimli çalıştığını belirtmekle beraber (Shamil vd., 2014: 2), araştırmaların büyük bir kısmı üye sayısının artmasının şirketlerin sürdürülebilirlik ve sosyal sorumluluk açıklamaları üzerinde olumlu etkisi olduğunu savunmaktadır (Said vd., 2009: 212; Ntim ve Soobaroyen, 2013: 121; Esa vd., 2012: 292; Tuan, 2019: 233). Yönetim kurulu üye sayısı arttıkça farklı uzmanlık alanlarından üye çeşitliliği artmakta ve böylece şirketlerin sürdürülebilirlik ve sosyal sorumluluk faaliyetlerinin kapsamı genişlemektedir (Laksmanna, 2008: 1147; Said vd., 2009: 212). Bir diğer kurumsal yönetim göstergesi olan halka açıklık oranının, sürdürülebilirlik üzerinde olumlu etkisi beklenmektedir (Fernandez-Feijoo vd., 2012: 5; Kesbiç ve Taşdemir, 2019: 689). Halka açık şirketlerin, halka açık olmayan şirketlere göre daha geniş kapsamlı sürdürülebilirlik raporları yayınladıkları tespit edilmiştir (Gallo and Christensen, 2011: 315). Şirket yaşının kurumsal yönetim, sosyal sorumluluk ve sürdürülebilirlik gibi şirket açıklamaları üzerindeki etkisi ile ilgili, geçmiş çalışmalarda farklı sonuçlar ortaya konmuştur. Haniffa ve Cooke (2002), Malezya'daki şirketler üzerinde yaptığı çalışma sonucuna göre, firma yaşının şirket açıklamaları üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu savunmaktadır. Şendurur ve Temelli (2018) çalışmasında, daha yaşlı bankaların faaliyet raporlarında, daha fazla sosyal ve çevresel açıklamaya yer verdiğini göstermektedir. Dow Jones Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketler üzerinde araştırma yapan Michelon (2011) ise, genç firmaların bu konularda daha çok açıklama yaptığını belirtmektedir.

Analiz kapsamındaki 37 şirketin 16 tanesi imalat sektöründe, 21 tanesi imalat sektörü dışında yer almaktadır. Şirketlere ait verilere, Kamuyu Aydınlatma Platformu'ndan (KAP) ve şirket web sitelerinden ulaşılmıştır. Tablo 17 regresyon analizinde kullanılan bağımlı ve bağımsız değişkenleri ve bu değişkenlere ait tanımsal istatistikleri göstermektedir. İstatistiksel analiz kapsamında, bağımlı değişken "*Sürdürülebilirlik_puan*" değişkeni iken; bağımsız değişkenler, "*firma_yaşı*", "*y.k._üyesayısı*", "*çalışan_sayısı*", "*halkaaçıklık_oranı*" ve "*sektör*" değişkenleridir. Bağımlı değişken olan "*Sürdürülebilirlik_puan*"; şirketlerin Tablo 3'de yer alan ekonomik sürdürülebilirlik, Tablo 4'de yer alan çevresel sürdürülebilirlik ve Tablo 5'de yer alan sosyal sürdürülebilirlik olmak üzere toplam 68 kavramdan kaç tanesine değinildiğini göstermektedir. Şirketler sürdürülebilirlik raporlarını yayınlamalarına göre puanlandırılmıştır. Şirketlerde 68 kavram aranmıştır ve her bir kavram 1 puana tekabül etmektedir. Bu puanlamaya göre, kavramların tamamına değinen şirketler 68 puan alırken, kavramların hiçbirine değinmeyen şirketler 0 puan almıştır. Şirketin kaç yıldır faaliyette olduğunu

gösteren değişken “*firma_yaşı*”dır. Şirkete ait yönetim kurulundaki üye sayısını gösteren değişken “*y.k._üyesayısı*”dır. Şirketin bünyesindeki çalışan sayısını gösteren değişken “*çalışan_sayısı*”dır. Şirkete ait hisse senetlerinin halka arz edilerek işlem görme oranı gösteren değişken “*halka açıklık_oranı*”dır. Şirketin imalat sektöründen olup olmadığını gösteren değişken “*sektör*”dür. Tabloda yer alan “N” firma sayısını; “Min” ve “Maks”, bir değişkene ait minimum ve maksimum düzeyleri; “Ortalama” tüm veri noktalarının toplanarak toplam veri sayısına bölünmesi sonucu çıkan değeri; “Standart Sapma” ise veri setinin ortalamaya olan uzaklığını göstermektedir.

Tablo 18 SPSS’te oluşturulan regresyon modelinin özetini göstermektedir. Bu kapsamda modelin açıklayıcılığını gösteren çoklu korelasyon katsayısı (“R”) 0,650 ve “R Kare” is 0,422’dir. “Düzeltilmiş R Kare”, modelin genellenebilirliğini göstermektedir. Model örneklem yerine evrenden üretilmiş olsaydı toplam varyansın %32,9’unu açıklayacaktı (Tonta, 2007: 2). Dolayısıyla, bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni açıklama oranı %42,2’dir. Oto korelasyon testi olan “Durbin-Watson” değeri 0 ile 4 arasında yer almalıdır. İdeali 2’dir. Bu modelde “Durbin-Watson” değeri 1,650’dir, dolayısıyla artık terimler (residuals) arasında oto korelasyon yoktur.

Tablo 17. Tanımsal İstatistikler

Değişkenler	N	Min.	Maks.	Ortalama	Standart Sapma
Sürdürülebilirlik puan	37	3,00	63,00	56,0811	12,98798
y.k. üyesayısı	37	6,00	15,00	9,3784	2,37289
firma_yaşı	37	19,00	95,00	51,0811	20,27913
çalışan sayısı	37	184,00	95920,00	10845,1622	18647,79459
halka açıklık oranı	37	15,00	64,00	32,7838	12,00726
Sektör	37	0,00	1,00	0,4324	0,50225
Valid N (listwise)	37				

Tablo 18. Model Özeti

Model	R	R Kare	Düzeltilmiş R Kare	Tahmini Standart Hata	Durbin-Watson
1	0,650	0,422	0,329	10,63946	1,650

Tablo 19’da yer alan Anova Tablosu sonuçlarına göre, anlamlılık değeri 0,05’den küçük olduğu için çoklu regresyon katsayısı %5 anlamlılık seviyesinde geçerlidir. Buna göre bağımlı değişken ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişki anlamlı ve geçerlidir.

Tablo 19. Varyans Analizi: Anova Tablosu

Model 1	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Anlamlılık
Regresyon	2563,615	5	512,723	4,529	0,003
Atık	3509,142	31	113,198		
Toplam	6072,757	36			

Tablo 20 regresyon analizindeki bağımsız değişkenlerin; “standart olmayan katsayılar” (unstandardized coefficients), “standart katsayı” (standardized coefficient), “t istatistiği”, “anlamlılık” (significance) düzeyi ve “bağıntı istatistikleri” (collinearity statistics) kapsamında istatistiksel sonuçlarını

göstermektedir. “B” değeri diğer değişkenler sabit tutulduğunda, söz konusu bağımsız değişkendeki birim artışa karşılık bağımlı değişkendeki değişim miktarını göstermektedir. Modele katkısı daha fazla olan değişkenin beta katsayısı da daha büyüktür (www.istatistik.gen.tr). Çoklu doğrusal bağlantı (multicollinearity) olup olmadığı, “VIF” değerine bakılarak anlaşılmaktadır. “VIF” değeri 10’dan küçük veya 10’a eşit ise çoklu doğrusal bağlantı yoktur. Bu modele giren tüm değişkenlerin “VIF” değerleri 10’dan küçük olduğu için çoklu doğrusal bağlantı yoktur. Oluşturulan regresyon modeli varsayım testlerinden geçmiştir. Tablo 20’de yer alan sonuçlara göre “firma_yaşı” ve “çalışan_sayısı” değişkenlerinin anlamlılık değeri (significance) 0,05 değerinden düşüktür. Dolayısıyla bu değişkenlerin %5 anlamlılık düzeyinde şirketlerin sürdürülebilirlik puanları üzerinde etkisi vardır. Firma yaşı ve çalışan sayısı arttıkça şirketlerin sürdürülebilirlik puanları da artmaktadır.

Tablo 20. Katsayı Tablosu

Model	Standart olmayan Katsayılar		Standart Katsayı	t İstatistik	Anlamlılık	Bağıntı İstatistikleri	
	B	Standart Hata	Beta			Tolerans	Varyans Artış Faktörü (VIF)
(Sabit)	59,365	9,664		6,143	0,000		
firma_yaşı	0,247	0,100	0,385	2,462	0,020*	0,761	1,315
y.k._üyesayısı	-1,527	0,914	-0,279	-1,671	0,105	0,669	1,495
çalışan_sayısı	0,000	0,000	-0,557	-3,085	0,004*	0,571	1,749
halka açıklık_oranı	0,125	0,174	0,116	0,719	0,477	0,720	1,389
sektör	3,403	3,724	-0,132	-0,914	0,368	0,899	1,113

Açıklamalar: *, %5 seviyesinde anlamlılığı göstermektedir.

SONUÇ

Şirketler devamlılıklarını sürdürmek için sürdürülebilirlik raporları yayınlamaktadırlar. Sürdürülebilirlik raporları şirketlerin geleceğine ayna tutmakla beraber, ileride doğacak rekabet ortamına küresel bir zemin hazırlamaktadır. Raporlama yapılırken şirketin ekonomik, sosyal ve çevresel faaliyetlerinin hepsi göz önünde bulundurularak, geniş bir raporlama sistemi oluşturulmaktadır. Bu sebeple, şirketler günümüz dünyasında sürdürülebilirlik raporlarına ihtiyaç duymaktadır. Dünya çapında her şirketin yapabileceği sürdürülebilirlik raporları, şirketlerin şeffaflığını gözler önüne sererek, şirketlerin gelecek vizyonlarını rahatça oluşturabilmeleri için zemin oluşturmaktadır (Aracı ve Yüksel, 2017: 786).

Bu çalışmanın ilk aşamasında, sürdürülebilirlik ile ilgili kavramlar, GRI/G4 (GRI, 2013) Raporlama Standardı’nda yer alan Özel Standart Bildirimler başlığı altındaki unsurlardan seçilmiştir. İkinci aşamada, BIST Sürdürülebilirlik Endeksi’nde işlem gören şirketlerin sürdürülebilirlik raporları içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Sürdürülebilirlik raporları; ekonomik, çevresel ve sosyal

sürdürülebilirlik olmak üzere üç ayrı grupta incelenmiştir. Her grup genel bir çerçeve içerisinde unsurlara ayrıldıktan sonra, bu unsurlar tekrar detaylandırılarak kavram şeklinde belirtilmiştir. Belirlenen unsurlar ve kavramlar ile birlikte, BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde işlem gören toplam 50 şirketin, 37 tanesinin sürdürülebilirlik raporlarına ulaşılmış ve bu raporların tamamı analize dahil edilmiştir. Sürdürülebilirlik raporlarına ulaşamayan 11 şirketin faaliyet raporları incelendiğinde büyük bir kısmının sürdürülebilirlik raporu ile ilgili hiçbir çalışmasına rastlanmamıştır. Geriye kalan 2 şirketten birinin sürdürülebilirlik raporu yeni hazırlanmaya başlanmıştır. Diğer şirketin ise web-sitesinde sürdürülebilirlik raporu mevcut olup, rapora erişim izni verilmemektedir.

Sürdürülebilirlik raporu bulunan 37 firmaya uygulanan analizler sonucu, şirketler sektörüne göre gruplandırıldığında, sürdürülebilirlik anlayışına her sektörün aynı seviyede önem vermediği görülmüştür. En çok önem veren sektör imalat, sanayi ve mali kuruluşlar olurken; en az önem veren sektörlerin teknoloji, elektrik, gaz, su, toptan, perakende, ticaret ve ulaştırma, haberleşme ve depolama sektörleri olduğu görülmektedir. Ekonomik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik kapsamı altında, öncelikle unsurların frekans dağılımı; daha sonra kavramların frekans dağılımı olmak üzere, şirketlerin ne kadarının bu konulara değindiği yüzdelik oran ile belirtilmiştir. Öncelikle ekonomik sürdürülebilirlikte yer alan unsurlardan, ekonomik performans'ın en yüksek frekansa sahip olduğu görülmüştür. Bu grupta yer alan en düşük frekansa sahip unsurlar ise; piyasa varlığı, dolaylı ekonomik etkiler ve satın alma uygulamalarıdır. Çevresel sürdürülebilirlikte ise ürün, hizmetler ve genel unsurlarının frekansı yüksektir. Bu unsurlarda geri toplanan ürün, ambalaj ve çevre koruma gibi kavramlar yer almaktadır. Bu grupta biyolojik çeşitlilik, nakliye, uyum ve malzemeler en az vurgulanan unsurlardır. Sosyal sürdürülebilirlikte ise 4 alt kategorinin ana sonucu olarak, en çok tekrarlanan unsurun istihdam olduğu; bunu iş sağlığı ve güvenliği, eğitim, yatırım, yerel toplumlar, müşteri sağlığı ve güvenliği ile pazarlama iletişimi unsurlarının takip ettiği görülmektedir. Tedarikçilerle ilgili iş gücü uygulamaları, şikayet mekanizmaları, insan hakları değerlendirilmesi, toplum üzerindeki etkileri ile insan hakları şikayet mekanizmaları ve uyum unsurlarından ise şirketler hiç bahsetmemektedir.

Ayrıca çalışma kapsamında gerçekleştirilen regresyon sonuçlarına göre, firma yaşı ve firma büyüklüğünün göstergesi olan çalışan sayısı arttıkça şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarının içeriği de daha kapsamlı hale gelmektedir. Bu durum mevcut çalışmaların bulguları ile örtüşmektedir. Buna göre, ülkemizde halka açık büyük şirketler sürdürülebilirlik uygulamalarına ve raporlarına daha fazla kaynak ayırabilmektedir. Ayrıca görünürlükleri daha fazla olduğu için iç ve dış paydaşların bu konudaki talepleri artmakta ve sürdürülebilirlik raporlarının kapsamı genişlemektedir. Taşkırmaz ve Bal (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın genel sonucuna göre, kurumsal yönetim ve kurumsal sürdürülebilirlik endeks verileri arasında pozitif bir ilişki ortaya konmaktadır. Kurumsallığın göstergelerinden biri olarak seçilen firma yaşının sürdürülebilirlik üzerindeki olumlu etkisi özellikle gelişmekte olan ülkelerde yapılan çalışmaların sonuçları ile

örtüşmektedir (Haniffa ve Cooke, 2002: 317; Şendurur ve Temelli, 2018: 330). Ülkemizde halka açık şirketlerin faaliyet yılı arttıkça, sürdürülebilirlik konusundaki bilgi birikimi artmakta ve raporların kapsamı genişlemektedir. Diğer bağımsız değişkenler olan sektör, yönetim kurulu üye sayısı ve halka açıklık oranı ile sürdürülebilirlik arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bunun nedeni, bu göstergelerin değişkenlik düzeylerinin düşük ve veri setinin küçük olmasına bağlanabilir. Gelecekte daha fazla veri setiyle yapılacak olan çalışmalar literatüre katkı sağlayacaktır.

Yapılan bu çalışmanın amacı, ortak bir raporlama zemini oluşturmak ve elde edilen verilerle şirketler için kullanılabilir raporlar elde etmektir. Bu bağlamda, GRI/G4 (GRI, 2013) Raporlama Standardında yer alan Özel Standart Bildirimler başlığı ile sürdürülebilirlik raporlarının ana hatlarını oluşturan unsurlar seçilmiş, ardından BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde işlem gören ve sürdürülebilirlik endeksi yayınlayan firmalar ele alınarak analiz yapılmıştır. BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'ndeki şirketlerin zamanla artması ile şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarını GRI/G4 (GRI, 2013) Raporlama Standardına uygun olarak hazırlayıp halka açması beklenmektedir. Bu sayede daha geniş veriler elde edilerek, geleceğe ışık tutulması öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağca, B. (2002). Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (Johannesburg, 26 Ağustos-4 Eylül 2002), http://www.mfa.gov.tr/dunya-surdurulebilir-kalkinma-zirvesi_johannesburg_-26-agustos--4-eylul-2002_tr.mfa. Erişim tarihi: 17.02.2018
- Altuntaş, C. ve Türker, D. (2012). Sürdürülebilir Tedarik Zincirleri: Sürdürülebilirlik Raporlarının İçerik Analizi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 14, Sayı 3, 1302-3284.
- Aracı, H. ve Yüksel, F. (2017). Şeffaflık ve Hesap Verebilirliğin Sağlanmasında Sürdürülebilirlik Raporları: BIST Sürdürülebilirlik Endeksindeki Şirketlerin Sürdürülebilirlik Raporlarının İncelenmesi, *Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İşletme Dergisi*, Cilt 12, Sayı 30, 786-801.
- Aras, G., Tezcan, N. ve Furtuna, Ö. K. (2018). Çok Boyutlu Kurumsal Sürdürülebilirlik Yaklaşımı ile Türk Bankacılık Sektörünün Değerlemesi: Kamu-Özel Banka Farklılaşması. *Ege Akademik Bakis*, Cilt 18, Sayı 1, 47-61.
- Başdeğirmen, A. ve Tunca, M. Z. (2017). Lojistik sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin finansal performanslarının gri ilişkisel analiz ile değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 22, Sayı 2, 327-340.
- Boiral, O. (2013). Sustainability Reports as Simulacra? A Counter - Account of a A+ GRI reports, *Journal of Accounting, Finance and Economics*, Cilt 26, Sayı 7, 1036-1071, <https://doi.org/10.1108/AAAJ-04-2012-00998>.
- Brammer, S. J. ve Pavelin, S. (2006). Corporate reputation and social performance: *The importance of fit*. *Journal of management studies*, Cilt 43, Sayı 3, 435-455.
- Brundtland H. (1987). Report of the World Commission on Environment and Development: Our common future. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf> Erişim tarihi: 28.05.2020
- Çetin, Ç. K., Varan, S. ve Fışkın, C. S. (2015). Sürdürülebilirlik raporlamasında paydaş katılımı: Türkiye'deki firmaların analizi. *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1, 9-35.
- Darnall, N., Henriques, I. ve Sadorsky, P. (2010). Adopting proactive environmental strategy: the influence of stakeholders and firm size. *Journal of Management Studies*, Cilt 47, Sayı 6, 1072-1094.

- Ekerşil, V. ve Göde, M. Ö. (2017). Küresel Raporlama Girişimi (GRI) Standartlarına Göre Seçilen Otellerin Sürdürülebilirlik Raporlarının Analizi ve Değerlendirilmesi. *Business and Economics Research Journal*, Cilt 8, Sayı 4, 859-871.
- Elkington, J. (2013). Enter the triple bottom line. In *The triple bottom line*, 23-38. Routledge.
- Ertan, Y. (2018). Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporlaması, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, Cilt 11, Sayı 3, 463-478.
- Esa, E., Anum, N. ve Gazali, M. (2012). Corporate social responsibility and corporate governance in Malaysian government-linked companies, *Corporate Governance*, 12(3), 292-305.
- Esendemirli, E. (2014). A comparative analysis of disclosures in annual reports. *Journal of Modern Accounting and Auditing*, Cilt 10, Sayı 4.
- Esendemirli E. ve Saygılı A.T. (2014) Transparency and Disclosure: Public Company Reporting and Corporate Inputs. In: Idowu S., Çaliyurt K. (eds) Corporate Governance. Springer, Berlin, Heidelberg
- Fernández-Feijóo-Souto, B., Romero, S. ve Ruiz-Blanco, S. (2012). Measuring quality of sustainability reports and assurance statements: Characteristics of the high quality reporting companies. *International Journal of Society Systems Science*, Cilt 4, Sayı 1, 5-27.
- Fernandez-Feijoo, B., Romero, S. ve Ruiz, S. (2014). Effect of stakeholders’ pressure on transparency of sustainability reports within the GRI framework. *Journal of business ethics*, Cilt 122, Sayı 1, 53-63.
- Galani, D., Gravas, E. ve Stavropoulos, A. (2012). Company characteristics and environmental policy. *Business Strategy and the Environment*, Cilt 21, Sayı 4, 236-247.
- Gallo P.J. ve Christensen L.J. (2011). Firm size matters: an empirical investigation of organizational size and ownership on sustainability-related behaviors. *Business and Society*, Cilt 50, Sayı 2, 315–349.
- Global Reporting Initiative. (2013). <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/> Turkish-G3-Reporting-Guidelines.pdf. Erişim tarihi: 15.01.2019
- Guthrie, J. ve Farneti, F. (2018). GRI Sustainability Reporting by Australian Public Sector Organizations, *Journal of Public Money and Management*, Cilt 28, Sayı 6, 361.366.
- Haniffa, R. M. ve Cooke, T. E. (2002). Culture, corporate governance and disclosure in Malaysian corporation, *Abacus*, Cilt 38, Sayı 3, 317-349.
- Güenme Gençoğlu, Ü., ve Aytaç, A. (2016). Kurumsal Sürdürülebilirlik Açısından Entegre Raporlamanın Önemi ve BIST Uygulamaları. *Journal of Accounting & Finance*, Cilt 72.
- Hörisch, J., Johnson, M. P. ve Schaltegger, S. (2015). Implementation of sustainability management and company size: A knowledge-based view. *Business Strategy and the Environment*, Cilt 24, Sayı 8, 765-779.
- Hoşut, S. (2016). İtibarlı Şirketlerin İşgücü ve İnsana Yakınsr İş Uygulamaları, *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt 22, Sayı 2, 327-240.
- Kesbiç, C. Y., & Taşdemir, B. M. (2019). Halka Açıklık Oranının Finansal Performans Üzerindeki Etkisi. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 26, Sayı 2, 689-703.
- Laksmna, I. (2008). Corporate board governance and voluntary disclosure of executive compensation practices, *Contemporary Accounting Research*, Cilt 25, Sayı 4, 1147-1182.
- Michelon, G. (2011). Sustainability disclosure and reputation: A comparative study. *Corporate Reputation Review*, Cilt 14, Sayı 2, 79-96.
- Nikolaou, I. E. ve Tsalis, T. A. (2013). Development of a sustainable balanced scorecard framework. *Ecological Indicators*, Cilt 34, 76-86.
- Ntim, C.G. ve Soobaroyen, T. (2013). Black economic empowerment disclosures by South African listed corporations: the influence of ownership and board characteristics, *Journal of Business Ethics*, Cilt 116, Sayı 1, 121-138.
- Perrini, F., Russo, A. ve Tencati, A. (2007). CSR Strategies of SMEs and Large Firms: Evidence from Italy, *Journal of Business Ethics*, Cilt 74, Sayı 3, 285–300.
- Regresyonda dummy değişken kullanma. (2019). <https://www.istatistik.gen.tr/> Erişim tarihi: 02.05.2019

- Roca, L. C. ve Searcy, C. (2012). An Analysis of Indicators Disclosed in Corporate Sustainability Reports. *Journal of Cleaner Production*, Cilt 20, Sayı 1, 103-118.
- Said, R., Zainuddin, Y.Hj. ve Haron, H. (2009). The relationship between corporate social responsibility disclosures and corporate governance characteristics in Malaysian public listed companies, *Social Responsibility Journal*, Cilt 5, Sayı 2, 212-226.
- Saygılı, E., Gören Yargı, S. ve Kiroğlu Kılıç M. (2019) Halka Açık Şirketlerde İş Etiği Kodları Analizi. *World Of Accounting Science*, Cilt 21, Sayı 3, 656-679.
- Saygılı, E. E. ve Öztürköglü, Y. (2017). Corporate Governance And Social Responsibility Issues in Code of Ethics. *World Of Accounting Science*, Cilt 19, Sayı 2.
- Shamil, M. M., Shaikh, J. M., Ho, P. L. ve Krishnan, A. (2014). The influence of board characteristics on sustainability reporting. *Asian Review of Accounting*.
- Şahin, Z., Çankaya, F. ve Karakaya, A. (2018). Sürdürülebilirlik Raporlarının Sektörlere ve Yıllara Göre Analizi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, Cilt 20, 17-32.
- Şendurur, U. ve Temelli, F. (2018). Türkiye'de Faaliyet Gösteren Geleneksel Bankalar ve Katılım Bankalarının Sürdürülebilirlik Açısından Karşılaştırılması. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Cilt 20, Sayı 2, 330-346.
- Taşkırmaz, M., & Bal, C. G. (2017). Kurumsal yönetim, kurumsal sürdürülebilirlik ve kurumsal itibar arasındaki ilişki: Borsa İstanbul. *Yönetim ve Ekonomi*, Cilt 24, Sayı 2, 469.
- Tekeli, İ. (2001). Sürdürülebilirlik Kavramı Üzerinde İrdelemeler: Cevat Geray'a Armağan, Mülkiyeliler Birliği Yayınları, 25.
- Tonta, Y. (2007). Faktör analizi. *Ekim*, 3, 2018.
- Tuan, K. (2019). Yönetim Kurulu Özelliklerinin Sürdürülebilirlik Raporlarına Etkisi: Borsa İstanbul Örneği. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 36, 233-242.
- Udayasankar, K. (2008). Corporate social responsibility and firm size. *Journal of business ethics*, Cilt 83, Sayı 2, 167-175.

SUMMARY

The concept of sustainability has developed considerably recently. It is aimed to increase the concept of sustainability over time and the use of it today. Sustainability means that, to achieve continuity to meet the needs of future generations and maintains the ability to be permanently unrestricted. According to the historical background of the concept of sustainability, it is seen that it dates back to the 1960s. As a matter of fact, since the 1960s, experts have drawn attention to the environment and environmental sensitivity. The concept of sustainability involves the common concerns of present and future generations and results in many academic and applied researches. Sustainability involves the organization of actions and activities by those who use resources to meet the needs of the next generation. In this way, it is aimed to ensure social justice and economic welfare by monitoring the sustainability values of the companies in the environment. While the company's explanations regarding sustainability are included in the activity reports and corporate social responsibility reports; later as a separate report began to appear on the company's website.

Today, social, economic and environmental aspects are considered together to ensure sustainability. In other words, countries, businesses or individuals must evaluate these three dimensions together and analyze interrelations in order to ensure sustainability. However, in order to carry out these analyzes, standards which are established according to certain principles are needed. As a matter of fact, this requirement led to the formation of sustainability reports. This result affects the information and decision-making processes of stakeholders and stakeholders about the enterprises. With sustainability reports, it is aimed that the

economic, environmental and social indicators of the enterprises are examined and their sustainable practices are carried out according to a certain principle and that they are able to provide the necessary information to their stakeholders and thus obtain the most accurate information. Global Reporting Initiative (GRI) is the most widely used reporting system among sustainability reports. With this reporting system, these reports are made the most reliable, consistent and practicable in the world and reporting to certain standards. This reporting format, together with the reporting principles, shows all the key details for businesses to measure and report on their sustainability performance.

The aim of this study is to examine the declarations of social categories of companies, included in Borsa İstanbul (BIST) Sustainability Index and preparing sustainability reports in accordance with GRI principles, based on GRI within the scope of sustainability and to analyze the results. Especially, it is aimed to reflect this thinking system to the mission and vision statements of the companies, that make sustainability studies open to their stakeholders within the reporting framework of GRI. That will unite the stakeholders at a common point. In this way, the sustainability reports and principles of the companies will increase significantly and develop on a global scale. With this research, it is aimed to reveal the reasons of existence of enterprises, the extent to which they consider the concept of sustainability in the future and how they think to create a positive effect.